

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การพลัดถิ่นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีตที่คนเริ่มรู้จักเดินทาง ไม่ว่าจะขึ้นเพื่อการค้าขาย การทำศึกสงครามหรือการอพยพเพื่อหนีโรคระบาด มนุษย์รู้จักเดินทางทั้งเพื่อแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า หรือหลบหนีจากภัยอันตราย การอพยพโยกย้ายยังคงเข้มข้นเมื่อระบบคมนาคมได้รับการพัฒนา และนำมาสู่การเดินทางเพื่อตั้งรกรากในดินแดนห่างไกลจากบ้านเกิดอย่างกลุ่มผู้ตั้งรกรากในดินแดนอาณานิคมเพื่อแสวงหาความมั่งคั่ง ถึงแม้ว่าการตั้งรกรากในลักษณะนี้จะเป็นการกระทำด้วยความเต็มใจเพื่อประโยชน์ของตนเอง แต่ความรู้สึกและสายสัมพันธ์ถึงบ้านเกิดย่อมเป็นสิ่งที่มิอยู่ประเด็นปัญหาเกิดขึ้นเมื่อครอบครัวของผู้พพรุ่นแรกให้กำเนิดคนรุ่นที่สองที่ถึงแม้โดยชาติกำเนิดจะเป็นไปตาม “มาตุภูมิ” ของพ่อแม่ที่ให้กำเนิด ทว่าด้วยการเกิดและเติบโตในดินแดนอาณานิคมจึงแทบจะไม่ได้รับรู้ว่าเป็นบ้านเกิดของพ่อแม่ที่ถือเป็นต้นกำเนิดของตนเองด้วยนั้นเป็นอย่างไร

ต่อมาเมื่อคนรุ่นสองเหล่านี้มีโอกาสได้กลับไปบ้านเกิดของพ่อแม่ของตนซึ่งก็ถูกจัดว่าเป็นบ้านเกิดของตนเช่นกัน แต่การที่เกิดและเติบโตในดินแดนอาณานิคมทำให้การปรับตัวและเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมดั้งเดิมของพ่อแม่ตนกลายเป็นประเด็นปัญหา ว่ากลุ่มคนนี้จะเป็นส่วนหนึ่งของที่ไคระหว่างบ้านเกิดที่อาจเป็นเพียงเรื่องเล่าจากพ่อแม่ หรือจะจัดอยู่ในดินแดนอาณานิคมที่เกิดและเติบโต แต่ความเป็นเจ้าอาณานิคมที่ติดตัวกลุ่มคนเหล่านี้ก็ทำให้พวกเขาไม่สามารถเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มชนพื้นถิ่นหรือประชากรดั้งเดิมได้ ในขณะที่เดียวกันคนกลุ่มนี้ก็ไม่สามารถเป็นส่วนหนึ่งของมาตุภูมิหรือประเทศดั้งเดิมของพ่อแม่ตนเองได้อย่างเต็มตัว ดังนั้นพื้นที่ที่จะหยั่งรากหรือให้คำจำกัดความตนเองจึงเป็นปัญหา ซึ่งเราเรียกภาวะนี้ว่าภาวะก้ำกึ่ง (In-between) คือทั้งเป็นส่วนหนึ่งและไม่เป็นส่วนหนึ่งของทั้งสองพื้นที่ นี้เป็นประสบการณ์ที่นักเขียนสตรีพลัดถิ่นสองคนคือ อีซาเบล อัลเซนเด และ คอริส เลสซิง มีคล้ายคลึงกันเพราะต่างก็ประสบกับภาวะก้ำกึ่งนี้ อัลเซนเด นั้นไม่ได้เกิดและเติบโตที่ประเทศชิลีซึ่งถือเป็นบ้านเกิดตามสัญชาติเนื่องจากหัวหน้าครอบครัวคือทั้งบิดาและบิดาเลี้ยงต่างก็เป็นนักการทูต ทำให้ชีวิตวัยเด็กของอัลเซนเดต้องเดินทางอยู่ตลอดเวลา ส่วนในกรณีของเลสซิงนั้นครอบครัวของเธอเป็นเจ้าอาณานิคมที่อพยพจากอังกฤษมาตั้งรกรากในดินแดนอาณานิคมอย่างโรดีเซียเพื่อแสวงหาความมั่งคั่ง ดังนั้นเมื่อทั้งสองกลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิด

จึงมีปัญหาของภาวะกำกวม โดยไม่สามารถเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมประเทศดั้งเดิมได้อย่างเต็มตัว นอกจากนี้การพลัดถิ่นของทั้งสองยังเกิดขึ้นซ้ำรอยแต่คราวนี้เป็น การพลัดถิ่นที่เกิดจากความรุนแรงของอำนาจรัฐที่บังคับคนทั้งสองให้ต้องประสบกับการพลัดถิ่นอีกครั้ง โดยกรณีของอัลเซนเคคือการที่รัฐบาลเผด็จการทหารก่อการปฏิวัติคุณลุงของเธอซึ่งเป็นประธานาธิบดีอยู่ในขณะนั้น ทำให้อัลเซนเคจำเป็นต้องลี้ภัยออกนอกประเทศ ในขณะที่เลสซิงนั้นความที่มีแนวคิดแตกต่างจากกระแสหลักคือเลสซิงมีความสนใจในลัทธิคอมมิวนิสต์และในขณะเดียวกันก็ต่อต้านจักรวรรดินิยม ทำให้เธอ โคนสั่งห้ามเข้าประเทศโรดเซียที่ซึ่งครอบครัวของเธอทั้งหมดยังอาศัยอยู่ที่นั่น

ดังนั้นความคล้ายคลึงของประสบการณ์การพลัดถิ่นของนักเขียนทั้งสองไม่ว่าจะเป็นการเกิดและเติบโตในต่างแดนหรือการได้รับผลจากการเมืองจนถึงขั้นต้องลี้ภัยและถูกสั่งห้ามเข้าประเทศ ประกอบกับความเป็นนักเขียนของทั้งคู่ทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามว่า ประสบการณ์การพลัดถิ่นดังกล่าวจะส่งผลหรือไม่และอย่างไรต่อการสร้างงานเขียนของทั้งคู่ และภาวะกำกวมที่ทั้งสองต้องประสบจะส่งผลให้ทั้งคู่มีมุมมองต่อบริบทแวดล้อมทางสังคม การเมือง และเพศสถานะอย่างไร ด้วยเหตุนี้นวนิยายเรื่อง *The Memoirs of a Survivor* และ *The House of the Spirits* จึงถูกเลือกมาศึกษาเปรียบเทียบ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยทางสังคม การเมือง และเพศสถานะที่มีผลต่อการสร้างเรื่องเล่าของนักเขียนสตรีพลัดถิ่นทั้งคู่

สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกนวนิยายทั้งสองเรื่องของอัลเซนเคและเลสซิงมาศึกษาเปรียบเทียบเป็นเพราะคำจำกัดความที่ทั้งสองมีต่อนวนิยายสองเล่มนี้คล้ายคลึงกันอย่างน่าสนใจ อัลเซนเคกล่าวถึงนวนิยาย *The House of the Spirits* ว่าเป็นจดหมายแห่งจิตวิญญาณ “Spiritual Letter” ถึงคุณตาของเธอ ในขณะที่เลสซิงนั้นกล่าวถึง *The Memoirs of a Survivor* ว่าเป็น ความพยายามสร้างอัตชีวประวัติ “an attempt at autobiography” ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจในประเด็นความคลุมเครือที่อยู่ในคำจำกัดความของนวนิยายทั้งคู่ ทำให้เกิดข้อสงสัยว่านวนิยายกึ่งอัตชีวประวัตินี้สามารถถูกใช้เพื่อต่อรองกับวาทกรรมกระแสหลักที่ทำให้นักเขียนทั้งคู่เป็นคนพลัดถิ่นอย่างไร ความเป็นนวนิยายเชิงอัตชีวประวัติ มีผลดีหรือเสียอย่างไรในการนำเสนอเรื่องราวชีวิตของนักเขียนทั้งคู่ และด้วยปัจจัยใดจึงเลือกใช้รูปแบบการประพันธ์แบบผสมในการสร้างงานเขียนสองเรื่อง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังต้องการศึกษาในประเด็นการสร้างอัตลักษณ์ผ่านทางเรื่องเล่า ว่าเรื่องเล่าสามารถสร้างตัวตนของผู้เขียนขึ้นมาได้อย่างไร และความเป็นคนพลัดถิ่นมีผลต่อการใช้เรื่องเล่าเพื่อสร้างอัตลักษณ์อย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ

1. ปัจจัยทางการเมือง สังคม และเพศสถานะที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเรื่องเล่าในนวนิยายเรื่อง *The Memoirs of a Survivor* ของ Doris Lessing และ *The House of the Spirits* ของ Isabel Allende
2. รูปแบบการเล่าเรื่องในนวนิยายทั้งสองเรื่อง รวมถึงวิเคราะห์บทบาทของเรื่องเล่าในฐานะที่เป็นการต่อรอง การเรียนรู้ และการเยียวยาจากการครอบงำของอำนาจกระแสหลัก และนำมาสู่การสร้างอัตลักษณ์

1.3 แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญ หรือสมมติฐาน

1. นวนิยายเรื่อง *เดอะ แมมัวร์ส ออฟ อะ เซอร์ไวเวอร์* ของ คอริส เลสซิง และ *เดอะ เฮาส์ ออฟ เดอะ สปิริตส์* ของ อีซาเบล อัลเลนเด ต่างเป็นนวนิยายเชิงอัตชีวประวัติซึ่งสะท้อนถึงประสบการณ์และความรู้สึกของผู้แต่ง ในฐานะที่เป็นนักเขียนหญิงพลัดถิ่น ที่มีปัจจัยทางการเมือง สังคม และเพศสถานะเป็นแรงผลักดันและเงื่อนไขในการสร้างเรื่องเล่า
2. นวนิยายทั้งสองเรื่องต่างแสดงให้เห็นถึงบทบาทของเรื่องเล่าในฐานะที่เป็นการต่อรอง การเรียนรู้ และการเยียวยา จากการครอบงำของอำนาจวัฒนธรรมกระแสหลัก
3. นวนิยายทั้งสองเรื่องต่างแสดงให้เห็นถึงบทบาทของเรื่องเล่าในการสร้างอัตลักษณ์

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

นวนิยายเรื่อง *เดอะ แมมัวร์ส ออฟ อะ เซอร์ไวเวอร์* ของ คอริส เลสซิง และนวนิยายเรื่อง *เดอะ เฮาส์ ออฟ เดอะ สปิริตส์* ของอีซาเบล อัลเลนเด

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1. ค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ค้นคว้าข้อมูลจาก อินเทอร์เน็ต
3. รวบรวมข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผล และจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มวิทยานิพนธ์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อให้เข้าใจลักษณะงานเขียนแบบนวนิยายเชิงอัตชีวประวัติ และเป็นแนวทางในการศึกษานวนิยายเชิงอัตชีวประวัติรูปแบบอื่นๆ ต่อไป